

"Pametno putovanje na posao" tema je ovogodišnjeg "Dana bez automobila" za sve zemlje i gradove koji obilježavaju ovaj datum.
Cilj je da se što više građana potakne da koristi alternativna sredstva prevoza na putu do posla, škole ili fakulteta kako bi se smanjilo individualno korištenje automobila i smanjilo zagađenje zraka prouzrokovano ispušnim gasovima.

Ove godine u sklopu obilježavanja "Dana bez automobila" planirane su aktivnosti:
-Održavanje okruglog stola na temu: "Biciklističke staze u Kantonu Sarajevo"
-Besplatan tramvaj i anketiranje građana o "Danu bez automobila"
-Biciklijada na Vrelu Bosne
-Izgradnja i postavljanje parkinga za bicikla u gradu
-Obilježavanje biciklističkih staza

Osim u Kantonu Sarajevo, "Dan bez automobila" se obilježava i u Londonu, Zagrebu, Parizu, Monteralu, Splitu, Mariboru, Ljubljani, Briselu i drugim svjetskim gradovima.

Građani imaju nekoliko mogućnosti da unaprijede svoju životnu sredinu. Putovanja od kuće do posla i u slobodno vrijeme su dnevne potrebe. Za ta putovanja, moguće je izabrati nekoliko vidova prevoza, posebno u gradovima gdje je javni prevoz u velikoj mjeri dostupan svakome. Dovoljno je da se promijeni nekoliko navika da bi se otkrio prilično udoban život. Analizirajući vaša putovanja i sa nekoliko jednostavnih kalkulacija, otkrićete da se možete poštediti umaranja i da uštedite vrijeme i novac.

**KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA**

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša je jedno od dvanaest ministarstava Kantona Sarajevo.

Ciljevi na kojima djeluje Ministarstvo su slijedeći: uključivanje ekoloških aspekata u prostorno planiranje Kantona, obezbjeđivanje ispunjenja zahtjeva za zaštitu okoliša kroz ekonomske razvojne projekte, razvoj ekoturizma u prostorima prirodnog naslijeđa, uspostavljanje kontinuiranog nadzora nad radom postrojenja s ciljem onemogućavanja ili ublažavanja negativnih uticaja na okoliš, osiguravanje učešća svih zainteresovanih subjekata i javnosti u donošenju odluka koje mogu imati značajan uticaj na okoliš, a samim tim i na život i zdravlje građana itd.

Dakle, ključno načelo u radu Ministarstva je: Kvalitetan, siguran i zdrav urbani okoliš i sačuvane prirodne ljepote su javni interes, ali i pravo svakog građanina Kantona Sarajevo.

Posebno izražen segment aktivnosti je razvijanje partnerskog odnosa sa nevladinim ekološkim organizacijama, te podrška njihovim konkretnim projektima, a sve u funkciji poboljšanja

**UDRUŽENJE ZA ZAŠTITU I UNAPREĐENJE OKOLIŠA, PRIRODE I ZDRAVLJA
«EKOTIM»**

Udruženje za zaštitu i unapređenje okoliša, prirode i zdravlja «Ekotim» je nevladino, nestranačko i nepolitičko udruženje građana koje ima osnovni cilj zaštitu i unapređenje okoliša u cilju poboljšanja ljudskog zdravlja i kvalitete života. Različitim aktivnostima u civilnom društvu Ekotim nastoji unijeti promjene u način ponašanja i odnos prema okoliša, kako kod svojih sugrađana, tako i kod nadležnih institucija, kao i drugih sektora civilnog društva, sa naročitim osvrtom na mlade, kao osloncem za budućnost. Više o udruženju "Ekotim" možete pronaći na stranicama www.ekotim.net.

22. SEPTEMBAR 2005

Dan bez automobila

Sarajevo

**Pametno putovanje
na posao i u školu**

22. Septembar 2005 Međunarodni Dan bez automobila "Pametno putovanje na posao"

Dan bez automobila 2003 - Sarajevo

ZAŠTO "DAN BEZ AUTOMOBILA?"
Saobraćaj je najveći zagađivač zraka!
Mjerenja pokazuju da koncentracije nekih opasnih ispušnih gasova prelaze dozvoljene granice.

ŠTA JE "DAN BEZ AUTOMOBILA"?

Ne tako davne 1998. godine u Francuskoj je organiziran prvi "Dan bez automobila" 22.09. U vremenu kada automobilska industrija gotovo vlada svijetom zvuči gotovo nevjerovatno, ali ipak, na jedan dan šire središte Pariza bilo je zatvoreno za automobile i to u dogovoru sa gradskim vlastima. Nije trebalo proći puno vremena, a da se ideja proširi Evropom. Samo dvije godine kasnije 760 evropskih gradova aktivno je provodilo ovu ideju. 2001. godine ta brojka se povećala na 1005 gradova, ali donjela i proširenje ideje sa jednog dana na cijelu sedmicu.

Ove godine većina evropskih gradova obilježava sedmicu mobilnosti, s ciljem širenja ideje o alternativnim sredstvima prevoza i povećanja svjesnosti stanovništva o zagađenju koje je prouzrokovano ispušnim gasovima automobila. Takođe, pored evropskih gradova ovoj inicijativi su se pridružile i Kanada, kao i neke južno-američke zemlje.

Naša zemlja je 2002. godine potpisala povelju evropske inicijative: "U grad bez automobila" i od tada se i u našem Kantonu svake godine obilježava ovaj dan.

Saobraćajni sistem u periodu posljednjeg rata pretrpio je znatna razaranja. Struktura voznog parka putničkih kao i komercijalnih vozila je gotova kompletno uništena, tako da se pristupilo obnavljanju nacionalnog voznog parka. Vozila koja su uvezena u BiH su uglavnom zastarjela. Kao takva, vozila na našim cestama utiču na smanjenje nivoa bezbjednosti saobraćaja i predstavljaju glavni izvor zagađivača vazduha. Vozila zbog svoje starosti imaju nizak stepen tehničke ispravnosti, a samim tim nizak stepen efikasnosti iskorištenja goriva i visok stepen koncentracije zagađivača u izduvnim gasovima. Loše održavanje vozila je još jedan uzročnik povećanja zagađenja. Samo u periodu 1996. do 1999. uvezeno je preko 100000 vozila čija je prosječna starost bila 6-7 godina.

Činjenica je da se na tehničkom pregledu ne vrši kontrola sastava i količine ispušnih gasova. Po važećem zakonu svaki automobil pri redovnom godišnjem tehničkom pregledu morao bi se podvrgnuti ispitivanju na opacimetru (dimomjeru), gdje se mjeri koeficijent apsorpcije svjetlosti dima tj. njegova čistoća. Također bi se u svakom vozilu morala posebnim uređajem izmjeriti i količina CO u dimu. Određeni broj stanica za tehnički pregled ima neispravne ove uređaje i ne koriste ih pod izgovorom da to i nije toliko važno. Ovako se u saobraćaj puštaju neispravna vozila, što predstavlja kršenje zakona.

Podaci o starosti vozila za 2003.god. za područje Sarajeva FBiH (bez dijela RS):

-do 3 godine starosti	8108
-od 3-5 godina starosti	8683
-od 6-10 godina starosti	12054
-od 11-15 godina starosti	26082
-starijih od 15 godina	38040
UKUPNO	92967

"PAMETNO PUTOVANJE NA POSAO"

U mnogim evropskim gradovima ljudi koriste bicikl u prevozu na posao i nazad. U Švedskoj 60 % parlamentaraca dolazi na posao biciklom, a kompanije daju svojim uposlenicima nagrade za dolazak biciklom na posao.

Ispitivanja su pokazala da nivo zagađenja ne zavisi samo od frekvencije saobraćaja, iako je stepen korelacije veoma velik, već i od spomenutih faktora, kao i specifične dnevne cirkulacije vazduha. Nivo zagađenja nije najveći tamo gdje je najveća frekventnost, nego na onim lokalitetima gdje nepovoljni uvjeti odvijanja saobraćaja prouzrokuju duža zadržavanja (semafori, zagušenja saobraćaja u periodima vršnih opterećenja) i kumulisanje emisije zagađivača.

U Kantonu Sarajevo, 1998. godine bilo je 84 837 registrovanih motornih vozila, da bi se taj broj 2002. godine povećao na 122 000, što predstavlja porast od skoro 50 %. To je trend koji je i dalje u porastu. Međutim, zagađenje ima još veću stopu rasta, jer se povećava zadržavanje automobila u saobraćaju.

U odgovarajućoj strukturi gradske mreže, na nivo zagađenja zraka utiču i sljedeći faktori: vremenski uslovi, regulisanje saobraćaja, brzina, protok, gustina saobraćaja itd.

Na inicijativu "Ekotim"-a, 2002 godine u Sarajevu je prvi put obilježen "Dan bez automobila". Moto kojim smo pozivali građane na obilježavanje ovog dana bio je "...odmorite vašeg ljubimca!". Od tada, tradicionalno se svake godine obilježava ovaj svjetski okolišni datum s ciljem da se građani potaknu na razmišljanje o zagađenju zraka i korištenju alternativnih sredstava transporta.

SAOBRAĆAJ I ZDRAVLJE LJUDI

Štetne čestice izduvnih gasova motornih vozila najčešće se nalaze u vazduhu. Njihov uticaj po zdravlje ljudi varira i zavisi od svake vrste čestica koja se udahne. S obzirom da se udahnu sve zajedno, ponekad je teško da se indetifikuju. Pojedini efekti štetni po zdravlje manifestuju se neposredno, dok se drugi manifestuju nekoliko dana nakon izlaganja.

CO, karbon monoksid: veže se uz crvena krvna zrnca i prouzrokuje respiratorne i srčane probleme, glavobolje, vrtoglavice, mučninu i probleme sa vidom.

NOx, nitrogen oksidi: nadražuju bronhijalne kanale i smanjuju imunost organizma. Povećavaju učestalost napada astme i potiču plućnu infekciju kod djece.

HC, ugljikovodonici: uzrokuju iritaciju bronhijalnih kanala i očiju i mogu da imaju kancerogeni efekat.

Pb, čestice olova: u većim količinama mogu prouzrokovati velike neurološke posljedice (trovanje olovom) kao i probleme sa rastom, malokrvnost bubrega i zastoje u radu. Međutim, zahvaljujući korištenju bezolovnog goriva znatno se sanjuje količina olova u vazduhu.

Benzen: kancerogen je i utiče na depresiju centralnog nervnog sistema.

Čestice: transportuju ostale ugljikovodonične čestice u pluća i nosne membrane koje su posebno opasne za ljude sa astmom i srčanim problemima.

O3, troposferski ozon: ovo je veoma iritirajući plin koji utiče na rad respiratornog sistema, iritira oči, grudni koš i pluća, a posebno kod djece. Utiče na pogoršanje astme i srčanih bolesti.

Populacija koja je najviše izložena

Neki su ljudi na ove štetne čestice više osjetljivi od drugih, kao što su: najviše djeca, stariji ljudi, trudnice i njihova nerođena djeca, srčani bolesnici, astmatičari i pušači. Uticaj štetnih gasova na zdravlje ljudi takođe zavisi od vremena izlaganja: u gradu, ljudi koji rade na otvorenom su više izloženi nego oni koji rade u